SALAPOLIISITOIMINTA 10 VUOTTA

– LAPSET LASTENSUOJELUN KEHITTÄJINÄ

Pipsa Vario ja Sari-Anne Paaso

Pesäpuu ry

TEKIJÄTIEDOT:

Teksti: Pipsa Vario ja
Sari-Anne Paaso

Piirroskuvat: Ulla Phillips

Valokuvat: Sari-Anne Paaso ja
Presidentin kanslia

Taitto: Anniina Lius

ISBN: 978-952-7208-77-9 (pdf)

www.pesapuu.fi

TUETTU VEIKKAUKSEN TUOTOILLA

ESIPUHE

Usein todetaan, että tulevaisuudesta on aina puolet historiaa. Tämän vuoksi on ollut tärkeää kuvata Salapoliisi Mäyrän syntyä, toimintaa ja sen laajentumista, lasten kanssa tutkimisen edistymistä sekä lasten kokemustiedolla vaikuttamista. Historiasta voi aina ammentaa tulevaisuuteen, ja on tärkeää varmistaa, ettei hukata arvokasta lastensuojelutietoa ja kokemusta Salapoliisi Mäyrän missiosta.

Salapoliisi Mäyrä on saavuttanut 10-vuotisella taipaleellaan suuren suosion lasten ja ammattilaistenkin keskuudessa. Toiminta on levinnyt eri puolille Suomea useiden lastensuojelutoimijoiden ja Mäyrän kumppaneiden auttamana. Salapoliisi Mäyrä -hahmon synnyttäminen on ollut suuri innovaatio: se antaa lapsille mahdollisuuden kokemusten ulkoistamiseen ja Mäyrän auttamiseen.

Auttaessa syntyy merkityksen kokemuksia ja ymmärrystä lasten omaan elämäntilanteeseen. Lasten kohtaaminen ilman lukkoon lyötyä toimintasuunnitelmaa vaatii epävarmuuden sietämistä. Ei ole olemassa valmiita ratkaisuja ja vastauksia, kun ei aina ole edes ongelmaa. Kukin lapsi tuottaa näkökulmia ja tietoa omista lähtökohdistaan käsin.

Mäyrä ei luontaisesti ole eläin, joka liitetään eläinkunnan sankareihin, toisin kuin esimerkiksi leijona. Pintapositiivisuuden sijaan Salapoliisi Mäyrän toiminta henkii syväpositiivista karismaa, tavoitteenaan muiden auttaminen. Mäyrä antaa lapsille tilan loistaa. Salapoliisi Mäyrällä on myös vahva brändi. Brändin syntymistä ovat edesauttaneet päätökset tuottaa muun muassa MäyräTV:tä, Salapoliisiuutisia, lauluja ja videoita.

Salapoliisi-ikäisten lasten yhdenvertaisuus osallisuuteen on tärkeää. Osallisuuden ja Salapoliisitoiminnan edistäminen eivät saa olla yksittäisten työntekijöiden varassa. Lasten osallisuus ja kokemusasiantuntijuus on saatava rakenteisiin sekä kaikilla maan hyvinvointialueilla että sijaishuollossa lasten kanssa toimivien keskuudessa. Tässä meillä on vielä tehtävää, ja Salapoliisityötä onkin jatkettava. Toivon todella, ettei lasten tarvitse tulevaisuudessa pelätä tulevansa hylätyiksi tai kokea, etteivät he kelpaa sellaisina kuin ovat. Salapoliisi Mäyrän – ja Pesäpuun – visioon "Jokainen lapsi lastensuojelussa on turvassa, osallinen, arvokas ja rakastettu" onkin helppo yhtyä.

Erityinen kiitos Salapoliisi Mäyrän kumppaneille toiminnan kehittämisestä ja lasten osallisuuden edistämisestä. Kiitos erityisesti Pesäpuun lasten tiimille pitkäjänteisestä työstä ja kehittämispäällikkö Pipsa Variolle ja Sari-Anne Paasolle historiikin koostamisesta.

Jari Ketola
Pesäpuu ry:n toiminnanjohtaja

SALAPOLIISITOIMINTAA LASTEN OSALLISUUDEN VAHVISTAMISEKSI

Me tutkimme.
Me kehitämme.
Me vaikutamme.
Lapset ja aikuiset – yhdessä.

Vuonna 2012 alkaneen Salapoliisitoiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten osallisuutta lastensuojelussa, erityisesti sijaishuollossa. Salapoliisitoiminnassa 6–12-vuotiaat lapset on otettu yhdessä aikuisten kanssa miettimään sijaishuollon arkeen ja turvalliseen elämään liittyviä asioita. Lapset eivät käsittele omia henkilökohtaisia kokemuksiaan, vaan auttavat Mäyrä-hahmoa, joka ei lasten tapaan voi asua omien syntymävanhempiensa luona. Toiminnan kautta lapset pääsevät mukaan konkreettiseen kehittämistyöhön, sillä heidän näkemyksiään kokemusasiantuntijoina hyödynnetään tuotettaessa materiaalia lastensuojelutyön tueksi.

Vuosien varrella yhteistyötä on tehty muun muassa Lapsiasiavaltuutetun toimiston, Lastensuojelun Keskusliiton, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n sekä useiden järjestöjen, palvelutuottajien ja kuntien kanssa. Toiminta on laajentunut eri puolille Suomea, ja Salapoliisitoiminnalla on paljon ystäviä niin lastensuojelun asiakastyötä tekevien henkilöiden, lastensuojelua kehittävien asiantuntijoiden kuin päättäjienkin keskuudessa – aina kansanedustajia ja Tasavallan presidenttiä myöten.

Kulunut vuosikymmen on pitänyt sisällään lukuisia unohtumattomia hetkiä, jotka ovat vaikuttaneet monien lasten ja aikuisten elämään sekä ammattilaisten tapaan suhtautua omaan työhönsä. Tässä katsauksessa luomme silmäyksen niihin eri vaiheisiin, joita Salapoliisitoiminnan kautta on saatu elää todeksi. Ilolla olemme myös seuranneet, kuinka Salapoliisitoiminta on innostanut yhteistyökumppaneitamme kehittämään työtä innovatiivisesti omissa organisaatioissaan.

MISTÄ KAIKKI ALKOI?

Pesäpuu ry:ssä lasten osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden kehittämiseen alettiin kiinnittää erityistä huomiota 2010-luvun alussa. Taustalla olivat hyvät kokemukset nuorten kanssa tehdystä kehittämistyöstä sekä tarve tuottaa lastensuojelun teemoja käsittelevää materiaalia lasten itsensä käyttöön. Nuorten kokemusasiantuntijoiden kanssa toteutetut Nuorten foorumit sekä työstetty Uskomme sinuun – usko sinäkin -opas lastensuojelusta nuorilta nuorille (2011) olivat rohkaisemassa meitä kokeilemaan pienempien lasten osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden mahdollisuuksia lastensuojelussa.

Suunnittelutyö aloitettiin syksyllä 2012 Pesäpuun työntekijöiden Sari-Anne Paason ja Pipsa Varion johdolla. Vuosien varrella työntekijöiden joukko on kasvanut ja nykyisin toimintaa kehittää ja toteuttaa Pesäpuun lasten tiimi. Tässä julkaisussa viittamme me-muodolla yleensä juuri tähän lasten tiimiin.

Samana syksynä kutsuimme silloin vielä nimetöntä toimintaa suunnittelemaan joukon lasten osallisuuden vahvistamisesta kiinnostuneita silloisia tahoja: Nuorten Ystävät (Mikko Oranen), Pesäpuu ry (Johanna Barkman, Maaret Parviainen ja Raili Bäck-Kiianmaa), Lastensuojelun Keskusliitto (Kaisu Muuronen), Lapsiasiavaltuutetun toimisto (Raija Harju-Kivinen), SOS-lapsikylä (Sointu Möller ja Hannele Moisio) ja Familar/Mehiläinen (Marko Nikkanen). Tämän ideointiryhmän tarkoituksena oli toimia reflektioapuna sekä ideoida toiminnan toteutusta ja kehitettävää materiaalia yhdessä meidän Pesäpuun lasten tiimimme työntekijöiden kanssa. Vuosien saatossa ideointiryhmällä on ollut tärkeä rooli toiminnan kehittymisen kannalta ja sen kokoonpano on muuttunut useampaan kertaan. Edellisten lisäksi mukana ovat olleet muun muassa Tiia Hipp ja Sonja Soini (LSKL), Hanna Tulensalo (Pelastakaa Lapset ry) sekä kuntakumppaneiden edustajia.

Kun istuimme ensimmäistä kertaa saman pöydän ääreen ideointiryhmän kanssa, oli pöydällä vain iso valkoinen paperi ja mielessämme kysymys: Mitä sinulle tulee mieleen sanaparista lapsen osallisuus? Tavoitteena oli lähteä ideoimaan ja kokeillen oppimaan, kuinka 6–12-vuotiaiden lasten kuulemista ja osallisuutta lastensuojelussa voitaisiin vahvistaa. Toimintaa ohjasi alusta asti ajatus siitä, että aikuisina opimme lapsilta ja kehitämme lastensuojelua yhdessä heidän kanssaan. Toinen luovuttamaton ajatus oli, että toiminnan tulee olla lapsille iloa tuottavaa. Sitä se on ollutkin.

Mistä sitten syntyi ajatus Salapoliisitoiminnasta ja Salapoliisi Mäyrästä? Ideointiryhmässä mietimme, mitkä ovat lapsille ominaisia tapoja tarkastella asioita ja maailmaa. Tutkiminen. Tarkkailu. Yhdessä tekeminen. Näitä sanoja pyöritellessämme Mikko Oranen lausui ääneen ajatuksen salapoliiseista ja Salapoliisitoiminnasta. Tässä vaiheessa myös ymmärsimme, että turvallisen työskentelyotteen kannalta ulkoistaminen olisi eettisesti kestävä valinta toteuttaa toimintaa. Ulkoistamisella tarkoitamme, ettei lasten tarvitse kertoa suoraan omista kokemuksistaan tai ajatuksistaan, vaan he voivat kertoa niistä jonkin toisen hahmon kautta. Mäyrä-hahmo syntyikin kuvittaja Ulla Phillipsin kynästä, kun kerroimme hänelle toiminnan ideasta ja annoimme vapaat kädet luoda toiminnalle oma maskotti. Eipä kukaan meistä silloin arvannut, millaisiin seikkailuihin Mäyrä meidät tulisi viemään.

Vuosien aikana Salapoliisi Mäyrää ovat mietityttäneet monenlaiset asiat, joissa hän on kaivannut apua lapsilta. Näitä asioita ovat olleet esimerkiksi mitä tarkoittaa lastensuojelu, millä tavoin Mäyrän ikävää syntymäkotiin voidaan lievittää tai kuka on sosiaalityöntekijä. Toiminnassa näitä erilaisia teemoja käsitellään lapsille ominaisin menetelmin, kuten leikin, toiminnallisten harjoitusten ja tutkimisen avulla. Isossa roolissa ovat myös ruokailuhetket ja salapoliisitehtävät, kuten esimerkiksi sormenjälkien tutkiminen, mukavaa yhdessäoloa unohtamatta.

ENSIMMÄISET SALAPOLIISIT

Salapoliisitoiminnan konkretiaan pääsimme kiinni keväällä 2013, jolloin järjestimme ensimmäisen Salapoliisiryhmän yhteistyössä SOS-lapsikylien kanssa. Ryhmään osallistui yhdeksän, iältään 5–10-vuotiasta lasta ja kolme vetäjää. Kuuden tapaamiskerran aikana käsittelimme teemoja lastensuojelu, sosiaalityöntekijä, turva ja turvallisuus, elämän tärkeät asiat sekä ilo ja unelmat.

Ryhmä oli monella tapaa jännittävä kokemus niin lapsille kuin mukana olleille aikuisillekin. Jo ensimmäisellä tapaamiskerralla saimme muistutuksen siitä, että olimme todellakin oppimassa lapsilta. Kun tutustumiskierroksella kävi ilmi, ettei Mäyrä voinut enää asua omien mäyrävanhempiensa luona, eräs lapsista sanoi, että hänelläkin on monta kotia. Tähän kokemukseen yhtyi toinen ja kolmaskin lapsi kertomalla useista omista kodeistaan. Tuolloin me aikuiset vilkaisimme toisiimme ja tajusimme, että nyt oltiin todella tärkeän asian äärellä. Koti on hyvin oleellinen, elintärkeä teema lasten elämässä, ja siihen liittyy paljon ajatuksia ja tunteita. Me aikuiset emme kuitenkaan olleet tulleet ajatelleeksi sitä käsiteltävien teemojen joukkoon. Vuosien varrella olemmekin huomanneet, että koti on yksi keskeisistä teemoista, jotka toistuvat lasten kertomassa tapaamisten teemasta riippumatta. Muut yhtä keskeiset teemat ovat turvallisuus, perustarpeista huolehtimisen tärkeys ja ikävä.

Yhtenä ryhmän vetäjistä toimi lasten vertainen, jo aikuistunut lastensuojelun kokemusasiantuntija. Lapsille oli merkityksellistä kuulla kokemusasiantuntijan kertomana, että myös muilla on kokemuksia lastensuojelusta ja nähdä, miten lastensuojelu on auttanut elämässä eteenpäin saavuttamaan omia unelmia. Oivalsimme, että Salapoliisi Mäyrän lisäksi kokemusasiantuntijataustaisella ryhmänvetäjällä on iso merkitys lapsille ja työskentelylle ryhmässä. Tämän perusteella tavoitteenamme on ollut, että jokaisessa järjestämässämme Salapoliisiryhmässä/-päivässä on edelleen mukana aikuistunut kokemusasiantuntija.

Ryhmän päätteeksi pienet salapoliisit saivat hyvin arvovaltaisen kutsun. Tasavallan presidentti Sauli Niinistö kutsui lapset vierailulle Mäntyniemeen kertomaan tutkimustensa tuloksista ja oivalluksista niiden pohjalta. Vierailu oli ikimuistoinen, mistä kertoo se, että jo aikuisiksi varttuneet salapoliisit muistelevat sitä edelleen lämmöllä.

Vuoden 2013 aikana järjestimme Salapoliisiryhmän myös Keski-Suomessa yhteistyössä Lapsiasiavaltuutetun toimiston kanssa, ja tuolloin käsittelimme uutena teemana sijaishuoltopaikkaan muuttoa ja siinä huomioitavia asioita. Myös Salapoliisitoimintaan liittyvä ensimmäinen tapahtumaluennointi ajoittui syksyyn 2013, jolloin toiminta oli esillä Valtakunnallisilla sijaishuollon päivillä Tampereella.

LÄHEISTEN JA LÄHIAIKUISTEN MERKITYS OSANA SALAPOLIISITOIMINTAA AVAUTUU

Kokemukset kahdesta ensimmäisestä Salapoliisiryhmästä tekivät näkyväksi sen, kuinka suuri merkitys lapsen läheisillä on toimintaan. Aloitimme toiminnan niin, että lasten läheisiä, niin sijaishuoltopaikan aikuisia, syntymävanhempia kuin sosiaalityöntekijöitäkin, informoitiin toiminnasta, sen tavoitteista ja siitä, mihin lasten tuottamaa tietoa käytetään. Havaitsimme kuitenkin, ettei tämä ollut riittävä ja eettisesti kestävä tapa toimia, sillä käsittelemme toiminnassa lasten kokemuksiin liittyviä asioita. Osallistuminen toimintaan voi käynnistää lapsissa prosesseja, jotka näyttäytyvät vasta arjessa tuttujen aikuisten läsnä ollessa.

Vuonna 2014 aloitimme yhteistyön Pesäpuun Lähemmäs-hankkeen (2012–2016) kanssa. Yhdessä hankkeen työntekijöiden Hanna Särkiön ja Pia Lahtisen kanssa mietimme, millä tavoin läheisten roolia voisi vahvistaa ja huomioida myös heidän näkökulmansa käsiteltäviin teemoihin. Keväällä 2014 toteutimme Tampereella Salapoliisiryhmän, jossa lasten ryhmän lisäksi kokoontui samanaikaisesti läheisten ryhmä. Molemmissa ryhmissä käsiteltiin samoja teemoja: lastensuojelu, auttaminen, sosiaalityöntekijä ja elämän tärkeät asiat. Läheisten tiivis läsnäolo prosessissa lisäsi lasten ja läheisten turvallisuuden tunnetta sekä läheisten tietoisuutta siitä, mitä toiminnassa tapahtuu. Se myös vahvisti läheisten kykyä tukea lasta niissä prosesseissa, joita Salapoliisitoiminta heissä herätti sekä toiminnan aikana että sen jälkeen.

Läheisten mukanaolo teki näkyväksi myös sitä, ettei läheisteema ole kovin yksinkertainen. Sana 'läheinen' herättää monenlaisia tunteita niin lapsissa kuin aikuisissa. Lisäksi se synnyttää keskustelua siitä, kenellä on oikeus määritellä se, kuka on lapsen läheinen. Ajatuksenamme oli ja on edelleen, että lapsella tulee olla oikeus itse kertoa, ketkä ovat hänelle tärkeitä ihmisiä, ja kenet hän haluaisi mukaan toimintaan. Tämän keskustelun käyminen itsessään on todella arvokasta ja tärkeää lapsen näkökulman kuulemisen kannalta, vaikkei lapsen nimeämä henkilö voisikaan syystä tai toisesta osallistua mukaan toimintaan. Vuosien saatossa mukana on ollut lapsen sijaisvanhempia, omia vanhempia, joskus myös isovanhempia tai aikuistuneita sisaruksia.

SALAPOLIISIPÄIVÄT RYHMÄTOIMINNAN RINNALLE

Pilotoidessamme Salapoliisitoimintaa heräsimme siihen, että ryhmämuotoinen toiminta oli antoisa, mutta varsin raskas tapa sekä jalkauttaa sitä että tarttua sen toteuttamiseen paikallisella tasolla. Tämä huomio sai meidät pohtimaan päivän mittaisten foorumien toimivuutta pienten lasten kohdalla. Pesäpuussa oli useamman vuoden ajalta hyviä kokemuksia vastaavista päivän mittaisista Nuorten foorumeista, joten olisiko myös lasten kanssa mahdollista ja eettisesti oikein työskennellä isojen teemojen äärellä vain muutaman tunnin ajan?

Suunnitteluvaiheessa jouduimme tarkkaan miettimään, miten toiminta hyödyntää ensisijaisesti siihen osallistuvia lapsia eikä vain aikuisten tiedontarvetta ja -janoa. Pysähdyimme sen äärelle, että jokaisella lapsella on oikeus olla osallinen ja tulla kuulluksi elämäänsä liittyvissä asioissa, ja meidän aikuisten tehtävä on varmistaa, että se tapahtuu kaikin puolin turvallisesti ja lapsille iloa tuottavalla tavalla. Päivän mittainen työskentely edellyttää, että lapsen mukana on turvallinen aikuinen, joka voi valmistaa lasta päivään ja käy jälkikäteen päivän herättämät tunteet lapsen kanssa läpi.

Loppuvuodesta 2014 toteutimme Halikossa ensimmäisen Salapoliisipäivän yhteistyössä Lähemmäs-hankkeen ja Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön kanssa. Tuon päivän aikana lapset tutkivat yhdessä läheistensä kanssa teemoja koti, läheiset ja ikävä. Tuo kokemus osoitti, että myös päivän mittainen (4–6 tunnin) työskentely lasten kanssa onnistuu, mikäli siinä ovat mukana lasten lähiaikuiset ja päivän toiminta on rytmitetty ja tauotettu lasten tarpeet huomioiden.

Vuoden 2022 loppuun mennessä olemme olleet mukana toteuttamassa yhteensä 26 Salapoliisipäivää tai -ryhmää ympäri Suomea. Lisäksi toiminta on jalkautunut ja juurtunut osaksi paikallista työtä useilla eri paikkakunnilla. Näin ollen jo sadat lapset ovat päässeet näiden vuosien aikana auttamaan Salapoliisi Mäyrää ja kehittämään lastensuojelua yhdessä aikuisten kanssa.

TEEMAT, JOITA ON LASTEN KANSSA KÄSITELTY

Elämän tärkeät asiat

Turvallisuus ja pelot

Koti

Ilo ja unelmat

Rakkaus

Viha

Suru

Ikävä

Lastensuojelu ja auttaminen

Sosiaalityöntekijä

Turvallinen sijaishuolto

Hyvä perhehoito

Hyvä kotikäynti

Muutto sijaisperheeseen

Sijoituksen syyt

Perhekuntoutus

Lapsen oikeus turvallisuuteen

Lapsen oikeus huolenpitoon

Lapsen hyvinvointi

Miten korjata elämä?

Olen tärkeä ja hyvä

Läheiset

Kahdet vanhemmat

Mun perheet

Turvallinen yhteydenpito

Kouluterveyskysely

VAIKUTTAMISTYÖ – MITÄ SE ON LASTEN KANSSA TEHTÄVÄSSÄ KEHITTÄMISTYÖSSÄ?

Lupauksemme pienille salapoliiseille on, että heidän arvokkaita neuvojansa ja ajatuksiaan tullaan paitsi hyödyntämään kehittämistyössä myös välittämään aikuisten ja päättäjien tietoon. Lasten tuottaman tiedon pohjalta tehty vaikuttamistyö alkoi vuonna 2013, ja sen äärellä olemme pysähtyneet monien eettisten kysymysten äärelle miettiessämme, kuinka voimme parhaiten lunastaa lapsille antamamme lupauksen.

Tärkeintä vaikuttamistyössä lastensuojelun kokemusasiantuntijuuden kontekstissa on välittää lasten esiin nostamat ajatukset, toimenpide-ehdotukset ja toiveet eri tason päättäjien tietoon, jotta tietoisuus lasten ajatuksista vahvistuisi ja ymmärrys heidän kokemusmaailmastaan lisääntyisi. Vaikuttamistyötä tehdään siis niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskunnallisella tasolla. Yksilötasolla vaikuttamisen kohteena ovat esimerkiksi asiakassuhteeseen liittyvät kysymykset, yhteisötasolla esimerkiksi sijaishuoltopaikkaan liittyvät kysymykset ja yhteiskunnallisella tasolla lakeihin ja asenteisiin liittyvät kysymykset. Vaikuttamistyö näillä kaikilla tasoilla on yhtä tärkeää, jotta lasten kokonaisvaltainen hyvinvointi voidaan parhaalla mahdollisella tavalla varmistaa.

Matkan varrella olemme oppineet, ettei pienten lasten äänen esiin tuominen ole yksinkertainen asia. Lapset eivät voi itse tuoda viestiä julkisuuteen, ja aikuisten välittämänä heidän äänensä valitettavan usein hukkuu nuorten tai aikuisten äänen alle.

Vaikka lasten viestien aitoutta ihastellaan, ei välttämättä ymmärretä sitä syvyyttä, mikä heidän kertomaansa sisältyy. Tämä johtuu ainakin osittain siitä, että lasten kertomuksissa toistuvat niin sanotut itsestäänselvyydet, joita ovat muun muassa turvallinen asuinpaikka, ruoka ja rakkaus. Tällaiset viestit sivuutetaan helposti, koska yhteiskunnassamme yleisesti ajatellaan, että nämä perusoikeudet toteutuvat jo lasten elämässä. Näin ei kuitenkaan ole, ja siitä viestii myös se, että toistuvasti lapset nostavat puheessaan esille juuri näistä perustarpeista huolehtimisen tärkeyttä. Vaikuttamistyössä keskiössä onkin sanoittaa ja "tulkata" lasten kertoman syvin viesti kielelle, jota yhteiskunnassa yleisesti käytetään. Itsestään selvät asiat eivät olekaan itsestään selviä, kun niiden merkitystä pysähtyy pohtimaan. Juuri tähän lasten tuottaman tiedon äärelle pysähtymiseen haluamme edelleen aikuisia haastaa.

Vuosien aikana lasten ajatusten ja neuvojen pohjalta on tuotettu erilaisia ulostuloja, kuten julisteita, ohjeistuksia ja julkaisuja. Ensimmäiset julisteet lasten tutkimustuloksista olivat aiheista Mitä on lastensuojelu?, Mitä sosiaalityöntekijä tekee?, Uni (2 julistetta) ja Muistilista aikuisille. Ne julkaistiin vuonna 2014 Valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä Hämeenlinnassa. Julisteita ja ohjeistuksia on tuotettu vuosien saatossa lisää ja esitelty valtakunnallisilla lastensuojelun ja perhehoidon päivillä useaan kertaan tämän jälkeenkin.

Syksyllä 2014 valmistui myös Pipsa Varion pro gradu -tutkielma *"Lastensuojelussa on kyse siitä, että lapsilla on hyvä olla."* Kokemusasiantuntijalapset hyvinvointia ja lastensuojelua tutkimassa, joka oli ensimmäinen Salapoliisitoiminnasta tehty opinnäytetyö. Kaikkiaan Salapoliisitoimintaa koskettavia opinnäytetöitä on valmistunut kuusi kappaletta tähän päivään mennessä. Lasten ajatuksista on tehty myös useita erilaisia ohjeistuksia aikuisille. Ensimmäinen oli lasten laatusuositukset perhehoitoon. Sittemmin lapset ovat tehneet ohjeita muun muassa turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi sekä turvallisen yhteydenpidon varmistamiseksi.

Jotta alle 12-vuotiaiden sijaishuollossa olevien lasten ääni yhteiskunnassa voisi vahvistua, perustettiin vuonna 2018 Pesäpuun koordinoima Pieni ääni, iso asia -verkosto. Verkoston tarkoitus on koota yhteen lastensuojelun toimijoita, jotka ovat halukkaita toimimaan pienten lasten puolestapuhujina. Verkosto nostaa esiin lasten tuottamaa tietoa sekä pyrkii vahvistamaan lasten ääntä ja osallisuutta lastensuojelussa. Tämän lisäksi vuonna 2020 perustettiin Salapoliisitoiminnan Ystäväverkosto, joka keskittyy Salapoliisitoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen ja vaikuttamistyöhön. Verkostossa eri toimijat saavat myös tilaisuuden jakaa omia kokemuksiaan ja vinkkejään toimintaan liittyen.

Salapoliisitoiminta on maailmanlaajuisesti vielä ainutlaatuista. Lasten kanssa tehtävä kehittämistyö onkin herättänyt kiinnostusta myös Suomen rajojen ulkopuolella. Salapoliisitoiminta on ollut esillä International Foster Care Organisation IFCO:n Euroopan konferenssissa Irlannissa (2014), IFCO:n maailmankonferenssissa Australiassa (2015) ja EUSARF-konferenssissa Portugalissa (2018). Lisäksi toimintaa on esitelty muun muassa PRIDE-toimijoiden kansainvälisessä tapaamisessa (2021).

MATERIAALIA LAPSILTA LAPSILLE JA KOULUTUSTA AMMATTILAISILLE

Salapoliisitoiminnan suunnittelun alusta alkaen tavoitteena oli tuottaa yhdessä lasten kanssa esite lastensuojelusta. Toiminnan kehittyessä ja asioita yhdessä lasten kanssa tutkiessamme syntyi ajatus työkirjasta, jossa yhdistyisi lapsenkielinen lastensuojelutieto ja salapoliisitehtävät. Salapoliisi Mäyrän käsikirja – työkirja lastensuojelusta ja lapsille tärkeistä asioista julkaistiin syyskuussa 2016 Linnanmäellä, ja paikalle oli kutsuttu kaikki kirjan tekemisessä mukana olleet lapset. Mukana oli myös silloinen lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttila. Tuolloin eräs lapsi, saadessaan kirjan ensi kertaa käteensä, huusi innostuneen yllättyneellä äänellään: ”Täällä lukee, että Mäyrän lempiruokaa on pinaattiletut, ja mä olen sanonut sen!” Mikä ilo onkaan seurannut niistä hetkistä, kun lapset ovat saaneet lukea ja nähdä, miten heidän kertomansa on otettu todesta, sitä on arvostettu ja se on saatettu muidenkin tietoon erilaisten materiaalien muodossa.

Kuulluksi tulemisen kokemus todentuu tuon kaltaisissa hetkissä, joissa näennäisosallisuudesta tulee aitoa osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuus. Kokemus osallisuudesta lapsena vahvistaa uskoa omiin vaikutusmahdollisuuksiin myös nuoruudessa ja aikuisuudessa sekä rohkaisee lasta ja nuorta kasvamaan osalliseksi sekä omassa elämässään että yhteiskunnan jäsenenä. Osana osallisuuden vahvistamista ja yhdenvertaisuutta tuotettiin vuonna 2018 Salapoliisi Mäyrän käsikirjan ruotsinnos Detektiv Maxida Grävlings arbetsbok, jotta myös ruotsia äidinkielenään puhuvilla lapsilla olisi yhtäläinen mahdollisuus päästä käsittelemään lastensuojelun teemoja ikätasoisellaan tavalla.

Jotta Salapoliisitoiminta pystyy jalkautumaan paikalliselle tasolle, aikuiset ja ammattilaiset tarvitsevat koulutusta ja opastusta. Vuonna 2016 julkaisimme Lapset lastensuojelua tutkimassa – Salapoliisitoiminnan opas aikuisille -oppaan, jonka pohjalta kehitettiin myös koulutus toiminnasta kiinnostuneille. Salapoliisihommissa-pilottikoulutuksen järjestimme SOS-lapsikylien työntekijöille helmikuussa 2017, minkä seurauksena toiminta alkoi kahdessa SOS-lapsikylässä keväällä 2017. Jo vuonna 2016 toiminta oli alkanut Salossa Salon kaupungin järjestämänä. Pilottikoulutuksen jälkeen Salapoliisihommissa-koulutuksia on järjestetty vuosittain Pesäpuun toimesta.

TOIMINTA MUOTOUTUU PROSESSIKSI

Vuosien saatossa Salapoliisitoiminnan rakenne ja edellytykset sen toteuttamiseksi ovat jäsentyneet. Jotta niin Pesäpuun kuin paikallisten toimijoiden toteuttama Salapoliisitoiminta olisi eettisesti kestävää ja lapsille kaikin puolin turvallista, olemme toiminnasta laaditun prosessikuvauksen avulla pyrkineet tiivistämään toiminnan keskeiset ja luovuttamattomat asiat alla olevaan kuvioon.

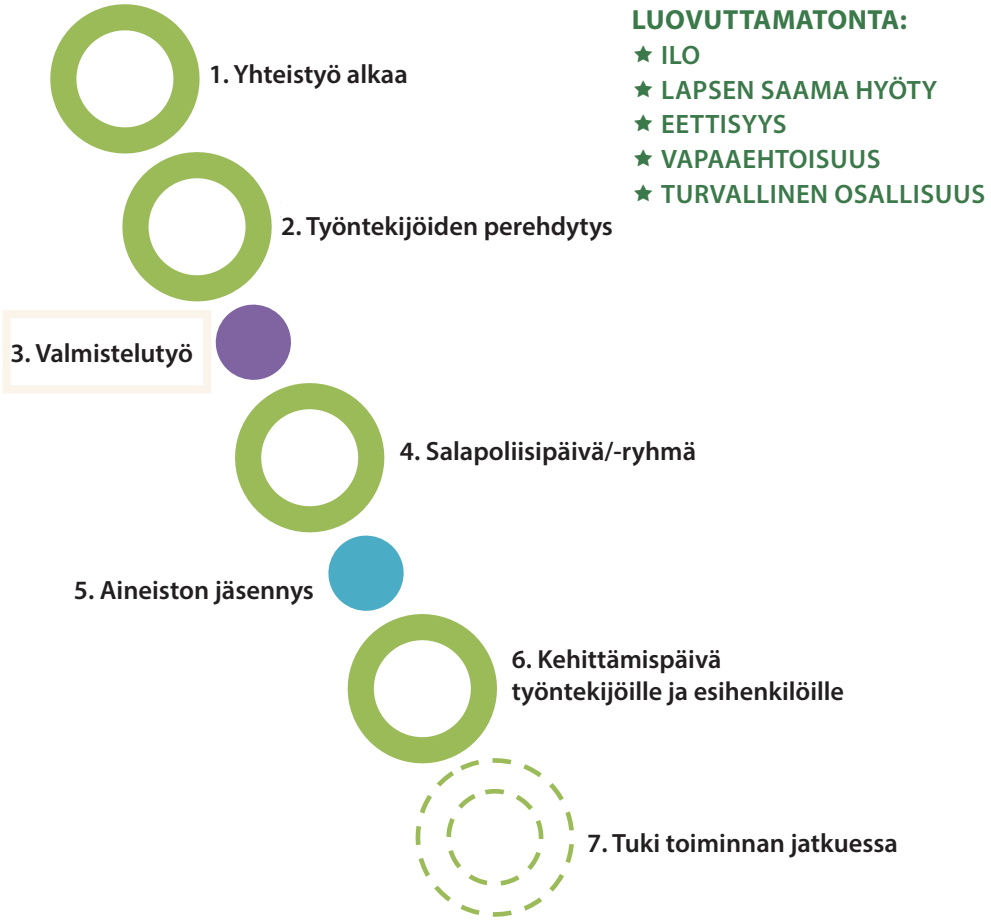

Kuten prosessikuvauksesta on nähtävissä, toiminta ei ole ainoastaan lasten kanssa toimimista tapaamisten aikana, vaan siihen päästäksemme on tehtävä paljon valmistelu- ja suunnittelutyötä. Tämä käsittää esimerkiksi käsiteltävien teemojen, työskentelytapojen ja tarvittavien materiaalien miettimisen sekä toimintaa koskevien infokirjeiden laatimisen. Lisäksi Salapoliisipäivään itseensä liittyy monia huomionarvoisia asioita, kuten ohjelman rytmittäminen lasten jaksamisen mukaan, jotta päivä on tavoitteemme mukaisesti lapsille turvallinen ja iloa tuottava kokemus.

Osana prosessia on myös Salapoliisipäivän jälkeen tapahtuva työ, kuten lasten tuottaman tiedon jäsentäminen ja välittäminen suuren yleisön tietoon sekä sen palauttaminen lapsille itselleen. Huomionarvoista on myös miettiä, miten lapsilta saatu tieto vaikuttaa minun tai työyhteisöni ta-

paan tehdä työtä. Huomioimalla kuvauksessa mainitut vaiheet voidaan varmistaa toiminnan eettinen kestävyys sekä kaikkien toiminnassa olevien osapuolten (lapset, työntekijät, sijaishuoltopaikan aikuiset ja läheiset) huomiointi ja informointi.

MÄYRÄ SIJAISHUOLLOSSA, MUTTA ENTÄPÄ MUUALLA?

Kun aloimme suunnitella Salapoliisitoimintaa, sen toimintakentäksi ajateltiin lastensuojelun sijaishuolto. Vuosien varrella olemme kuitenkin saaneet olla mukana avaamassa Mäyrän maailmaa myös lastensuojelun avohuollon, perhekuntoutuksen sekä vammaishuollon kontekstissa.

Vaikka Salapoliisitoiminnan materiaalit on tehty ensisijaisesti hyödynnettäviksi sijaishuollossa, kokemukset ovat osoittaneet niiden olevan hyvin sovellettavissa myös muihin toimintaympäristöihin. Vuodesta 2014 lähtien olemme useaan otteeseen saaneet tehdä yhteistyötä eri kaupunkien lastensuojelun avohuollon toimijoiden sekä Diakonissalaitoksen Rinnekoti-säätiön kanssa, ja nämä kokemukset ovat omalta osaltaan olleet syventämässä ymmärrystä lasten kokemusmaailmasta. Onkin ollut ilo seurata esimerkiksi, kuinka Salossa on jo vuosia toteutettu ja kehitetty Salapoliisitoimintaa niin sijais- kuin avohuollossa olevien lasten iloksi.

TUNNUSTUSTEN VUOSI 2018

Vuosi 2018 on jäänyt mieleen merkittävänä arvonannon vuotena. Salapoliisitoimintaan osallistuneet lapset saivat tuolloin Lapsuudentutkimuksen seuran Vuoden lapsuusteko -palkinnon. Palkinto oli mahtava tunnustus kaikille toimintaan osallistuneille lapsille ja osoitus siitä, että myös lapset voivat olla mukana kehittämis- ja vaikuttamistyössä aktiivisina toimijoina. Toinen vuoden aikana saatu palkinto oli Portugalissa järjestetyssä sijaishuollon konferenssi Eusarfissa saatu tunnustus konferenssin parhaasta posterista, jossa esiteltiin lasten kanssa tehtävää kehittämistyötä.

Lisäksi Salapoliisi Mäyrä sai kunnian toimia Perhehoitoliiton koordinoiman Ajoissa kotiin -kampanjan suojelijana. Kampanjan tarkoituksena oli tiedottaa perhehoidon mahdollisuuksista sekä rekrytoida uusia perhehoitajia. Kampanjan aikana sosiaalisessa mediassa jaettiin päivittäin lasten ajatuksia eri teemoista, ja tietoisuus Salapoliisitoiminnasta levisi laajalle myös lehtiuutisten kautta.

MEDIAN KEINOT AVUKSI TAVOITTAMAAN LAPSIA

Monenlaisen painetun materiaalin lisäksi laulut ja erilaiset videot ovat olleet keino tavoittaa lapsia, välittää heille tietoa sekä palauttaa heidän kertomansa pohjalta tuotettu materiaali niin suuren yleisön kuin lasten itsensä nähtäväksi.

Jo useamman vuoden ajan meillä on ollut ilo tehdä yhteistyötä muusikoiden Sanna Kaisa Sundstöm ja Leena Untamala kanssa. Vuonna 2018 valmistui Salapoliisitoimintaa esittelevä laulu Salapoliisi Mäyrän laulu, josta on tehty myös ruotsin- ja englanninkielinen versio. Tämän jälkeen Sundström ja Untamala ovat sanoittaneet ja säveltäneet lasten ajatusten pohjalta laulut ikävästä, rakkaudesta ja tärkeistä asioista. Kustakin laulusta on tehty myös musiikkivideot, joiden tekemisestä on vastannut Aapo Niininen.

Elokuussa 2019 juhlimme kaikkia Salapoliisitoimintaan osallistuneita lapsia Särkänniemessä. Juhla oli osa Pesäpuun 20-vuotisjuhlavuotta ja sen tarkoituksena oli juhlistaa ja kiittää kaikkia niitä lapsia, jotka ovat kehittäneet lapsiystävällisempää lastensuojelua. Juhliin osallistui lapsia läheisineen sekä Salapoliisitoiminnan tukijoita esimerkiksi Sosiaali- ja terveysministeriöstä. Juhla huipentui ”Että välitetään lapsista paljon” -ulkoilmakonserttiin. Konsertti oli avoin kaikille Särkänniemessä päiväänsä viettäneille, ja Salapoliisi Mäyrän bändi ensiesitti suurelle yleisölle kaikki Salapoliisi Mäyrän laulut.

Pidämme todella tärkeänä, että lapset saavat tiedon siitä, mihin heidän tuottamaansa tietoa on käytetty. Vuosien varrella olemme kokeneet haastavana löytää tavan, jolla voisimme lapsia kiinnostavalla ja samalla aikuisten mielenkiinnon herättävällä tavalla tehdä tämän. Hoivatien Mäyrä-uutisista inspiroituneena syntyi vuonna 2019 idea Salapoliisiuutisista, ja ensimmäiset uutiset lanseerattiin Eksoten Salapoliisipäivän tutkimustulosten pohjalta aivan vuoden 2020 alussa. Tämän jälkeen kaikista Salapoliisipäivistä on julkaistu Salapoliisiuutiset, joiden sivuilla esitellään valokuvien kera, mitä päivässä on tapahtunut, millaisiin asioihin Mäyrä on kaivannut apua ja millaisia neuvoja hän on lapsilta saanut.

SALAPOLIISIUUTISET

1/2020

Salapoliisi Mäyrä Lappeenrannassa

Kuvassa Johtava Salapoliisi Mäyrä, joka tykkää pinaattitetusta, salapoliisitehtävistä ja lapsista.

Tässä numerossa

Lapset auttoivat Mäyrää sivunumero 1

Jokainen on tärkeä ja hyvä sivunumero 2

Päivässä rakennettiin rohkaisukoneita sivunumero 3

Mäyrä vie lasten viestit eteenpäin sivunumero 4

Lapset auttoivat Mäyrää

HELMIKUISENA lauantaipäivänä kokoontui Lappeenrantaan innokas joukko Salapoliiseja auttamaan Mäyrää ja viettämään mukavaa päivää yhdessä heille tärkeiden aikuisten kanssa. Salapoliisi Mäyrä kertoi lapsille, että hän asuu sijaisperheessä ja hän mietiti monia elämänsä liittyvää asioita. Lapset halusivat auttaa Mäyrää ja hän oliki oikein onnellinen saamistaan neuvoista, rohkaisuista ja kannustuksista.

Lapset auttoivat Mäyrää pinaattiletttujen etsimisessä.

Saa ilmaista mielipiteitään

Päivän alussa tehtiin yhdessä sopimukset, jotta päivästä tulisi kaikille mukava. Sovittiin, että saa pitää hauskaa, saa leikkiä ja auttaa. Ketään ei saisi kiusata eikä satuttaa. Nämä ovatkin oikein hyviä pelisääntöjä myös kotiin ja koululuun. Listaan oli tullut myöhemmin yksi lisäys: saa kertoa mielipiteitä. Mäyrä iahtui tästä, sillä Mäyrä on sitä mieltä, että aivan jokaisen lapsen mielipiteitä pitää kuunnella. Kaikkein pienimmälläkin on ajatuksia ja sanottavaa, mutta aikuiset eivät osaa aina kyysä niitä. Aikuisten tulee muistaa kuunnella lapsia.

RAKKAUSKETJU-KIERTUE

Vuonna 2019 Pesäpuu juhlisti 20-vuotisjuhlavuottaan teemalla *Tekoja – rakkaudesta lapseen*. Rakkaus puhutti myös Salapoliisipäivissä tuona keväänä. Niissä keskusteltiin siitä, mitä rakkaus on, miltä se tuntuu ja mitä aikuiset voivat tehdä, jotta lapsilla olisi rakastettu olo. Tämän pohjalta syntyi Lasten ajatuksia rakkaudesta -video, esitteitä, kortteja, ajatuksia, kirjeitä, Salapoliisi Mäyrän laulu rakkaudesta sekä Salapoliisien yhteistyössä kuvataiteilija Laura Dahlbergin kanssa tekemä ja nimeämä taideteos Rakkauden triangeli.

Rakkaus puhutti lapsia niin paljon, että sen pohjalta syntyi Rakkausketju-kiertue, jonka tarkoituksena oli nostaa keskusteluihin rakkaus lastensuojelussa ja sen merkitys sijaishuollossa. Rakkausketju kiersi ympäri Suomen erilaisissa tapahtumissa haastaen aikuisia tekemään rakkauden ja välittämisen tekoja lapsilta saatujen ajatusten pohjalta. Tavoitteena oli, että kukin ketjuun osallistuva voi omista lähtökohdistaan käsin sitoutua itselleen sopivaan rakkauden tekoon joko yksilönä tai esimerkiksi organisaation kautta. Rakkausketju päättyi Sosiaali- ja terveysministeriöön, jossa esittelimme lasten ajatuksia ja toiveita sekä haastoimme myös heitä rakkauden tekoihin arjessaan.

YKSILÖTYÖN KEHITTÄMINEN ALKAA

Ryhmämuotoisen toiminnan rinnalle kaivattiin myös keinoja ja työvälineitä yksilötyöskentelyn tueksi. Tarve oli noussut niin lapsilta itseltään kuin ammattilaisilta, jotka kaipasivat uusia välineitä lasten osallisuuden vahvistamiseen asiakastyössä. Taustalla vaikutti myös lastensuojelutyön luonne, jossa on valitettavan vähän aikaa ja resursseja toteuttaa ryhmämuotoista toimintaa. Nähtiin, että henkilökohtaisissa tapaamisissa lasten kanssa työntekijöiden olisi luontevampi ja helpompi ottaa esiin myös Salapoliisi Mäyrän käsikirjassa olevia asioita.

Vastasimme tarpeeseen järjestämällä työntekijöille kehittämispäivän huhtikuussa 2019, jonka pohjalta muodostui yksilöasiakastyön kehittäjäryhmä. Kehittäjäryhmässä jäsennettiin sitä, millaisia tarpeita kentällä on sekä ideoitiin, millä keinoin niihin voitaisiin parhaiten vastata niin sijais- kuin avohuollon kontekstissa. Muutama työntekijä otti Mäyrän mukaansa kotikäynneille ja palavereihin. Näin kerättiin kokemuksia siitä, kuinka Mäyrää voitaisiin tapaamisissa hyödyntää, ja millainen vaikutus sen mukanaololla oli niihin. Kokemukset osoittivat, kuinka tärkeä ja turvallinen Mäyrä on lapselle, ja miten suuri vaikutus Mäyrällä ja Mäyrän vertaisuudella lapselle on. Lapset voimaantuvat ja uskaltavat puhua Mäyrälle hyvin rohkeasti sellaisistakin asioista, joista he eivät suoraan työntekijälle puhuisi.

OTA SALAPOLIISI MÄYRÄ TYÖPARIKSI LASTEN TAPAAMISIIN

Osana kehittämistyötä pilotoitiin Salapoliisi Mäyrä yksilötyössä -koulutus sekä päivitettiin Salapoliisi Mäyrän käsikirja tuoden siihen aiempaa enemmän elämäntarinan käsittelyyn liittyviä elementtejä. Käsikirjan uudistettu painos kantaa nimeä Salapoliisi Mäyrän ja mun elämä – lapsen oma elämäntarinakirja (2021). Elämäntarinakirjasta poistettiin asiakasosallisuuteen liittyvät teemat (sosiaalityöntekijä, palaveri/neuvottelu, kotikäynti) ja ne tuotettiin omaksi tehtävämonistekokonaisuudeksi, joka työntekijöiden on helppo tuoda mukanaan tapaamisiin ja käsitellä lapsen kanssa.

Myös Salapoliisi Mäyrän auttamispeli on ollut osa yksilötyön kehittämistä. Se on lapselle ja työntekijälle suunnattu peli, jonka avulla he voivat tutustua toisiinsa ja tutkia erilaisia turvalliseen elämään liittyviä teemoja salapoliisitehtäviä unohtamatta. Pelin teemat valikoituivat lasten vuosien varrella esiin nostamista asioista. Peli julkaistiin syksyllä 2021, ja sen tekemisessä oli mukana niin lapsia kuin ammattilaisia ympäri Suomea.

SITTEN TULI KORONA – MITEN KÄVI SALAPOLIISI MÄYRÄN JA SALAPOLIISITOIMINNAN?

Koronapandemian alettua myös Salapoliisityössä oli edessä melkoinen digiloikka. Lyhyessä ajassa Salapoliisi Mäyrälle perustettiin oma YouTube-kanava, Facebookiin perustettiin Salapoliisitoiminnan Ystäväverkoston suljettu ryhmä, ja yhdessä Pesäpuun UP2US – meistä kiinni -hankkeen (2018–2022) kanssa aloitettiin MäyräTV:n lähetykset. MäyräTV:n tarkoituksena oli rajoituksista huolimatta tarjota lapsille tietoa lastensuojelusta ja mahdollisuus osallistua sen kehittämiseen etänä. Sen kautta lapset saivat myös kokemuksia vertaisuudesta, kun Pesäpuun työntekijät Onni ja Katriina jakoivat videoilla omia kokemuksiaan lastensuojeluun liittyen. Pandemian aikana julkaistiin yhteensä 13 MäyräTV:n jaksoa, joista suurin osa lasten toivomista teemoista. Yksi jaksoista toteutettiin ruotsin kielellä.

Koronapandemiatilanteen myötä teimme Salapoliisitoiminnassa monia uudenlaisia kokeiluja, kuten kehitimme toimintaa uusiin toimintaympäristöihin (lastensuojelulaitokset ja kehitysvammahuolto) sekä sovelsimme työskentelyä etäyhteyksin ja luonnossa toteutettavaksi. Pandemian aikana Salapoliisipäiviä toteutettiin vähemmän, sillä kaksi suunniteltua päivää peruuntui olemassa olleiden rajoitusten tai muiden syiden vuoksi. Ulkona tapahtuva toiminta mahdollisti ryhmän myös koronarajoitusten aikana.

Vuosina 2020–2021 pystyimme toteuttamaan kaksi live- ja yhden etä-Salapoliisipäivän. Etä-Salapoliisipäivän teemana oli läheiset, ja se toteutettiin yhteistyössä Pesäpuun läheissijaisvanhemmuuden kehittämistyön kanssa. Saimme päivästä hyvää palautetta, ja lasten ja heidän läheistensä teemasta esiin nostamia näkökulmia vietiin tiedoksi kansainväliseen perhehoidon konferenssiin Pesäpuun työntekijöiden välittämänä. Konferenssia varten etäpäivän Salapoliisiuutiset toimitettiin myös englannin kielellä.

Lisäksi pilotoimme vuoden 2021 aikana Salapoliisimenetelmää kehitysvammaisten lasten ja nuorten kanssa yhteistyössä Rinnekoti-säätiön kanssa. Koronarajoitusten vuoksi prosessin ohjaus tapahtui etänä, emmekä näin ollen päässeet mukaan konkreettiseen ryhmätoimintaan. Näiden etäkokemusten kautta saimme kuitenkin paljon oppia siitä, millaisiin asioihin etätoteutuksessa on tärkeä kiinnittää huomiota ja miten päivien sisältö on hyvä rakentaa, jotta osallistuvien lasten mielenkiinto toimintaa kohtaan säilyy parhaiten.

LASTEN OMA VAIKUTTAMISKAMPANJA 2021

Vuonna 2020 nuoret lähettivät päättäjille 101 kirjettä, joiden pohjalta he halusivat vaikuttaa lastensuojelun asiakasmäärien rajauksiin. 101 kirjettä -julkaisussa myös pienet lapset saivat oman lyhyen puheenvuoronsa, ja kampanja innosti meitä kokeilemaan, onnistuisiko samankaltainen vaikuttamistyö myös lasten kanssa.

Vuonna 2020 toteutetun valtakunnallisen Lasten oman vaikuttamiskampanjan aikana kysyimme 3–12-vuotiailta lastensuojelun asiakkaina olevilta lapsilta, miksi työntekijän on tärkeä tavata ja kuunnella lapsia lastensuojelussa. Pyysimme lapsilta vastausta tähän kysymykseen postikortein ja saimme 122 vastausta, jotka koottiin

”Että olisi mahdollisimman hyvä olla lapsien” -julkaisuun. Vastausten kirjo antaa positiivisen ja monipuolisen kuvan lastensuojelutyöstä. Lapsille lastensuojelu on heitä arvostavia ja heitä kuuntelevia aikuisia.

Lasten oma vaikuttamiskampanja oli merkittävä kannanotto lastensuojelun asiakkaana olevien pienten lasten osallisuuden puolesta. Halusimme kampanjalla ja lasten vastauksista kootulla julkaisulla antaa lapsille mahdollisuuden saada äänensä kuuluviin ja osallistua vaikuttamistyöhön laadukkaan, heitä auttavan ja heidän tarpeisiinsa vastaavan lastensuojelutyön puolesta.

Toukokuussa 2021 järjestimme vaikuttamiskampanjan webinaarin, johon kutsuimme myös kansanedustajia. Osana ohjelmaa olleeseen paneelikeskusteluun osallistui edustaja kaikista suurista eduskuntaryhmistä ja lasten vastaukset herättivät paljon keskustelua.

Lasten vastauksista kirjoitettiin myös kansainvälinen tutkimusartikkeli ”A democratic learning process: When young children under 12 years of age in child welfare services express their wishes for participation” (Törrönen, Kalliola & Paaso 2022), joka julkaistiin marraskuussa 2022. Vastausten pohjalta on tulossa myös toinen tutkimusartikkeli, joka julkaistaan vuonna 2023.

JOTTA LAPSIA KUULTAISIIN – SALAPOLIISITOIMINTA 10 VUOTTA

Vuonna 2022 juhlistimme 10-vuotiasta Salapoliisi Mäyrää ja Salapoliisitoimintaa monin tavoin niin lasten, nuorten kuin aikuistenkin kanssa.

Kysyimme juhlavuoden kunniaksi Twitterissä, miten Salapoliisi Mäyrä on muuttanut maailmaa. Vastauksia tuli paljon. Niissä muisteltiin kohtaamisia Mäyrän kanssa ja onniteltiin uraauurtavasta työstä, joka on ollut vaikuttavaa.

Juhlavuoden aikana teimme ammattilaisille suunnatun synttärikiertueen eri puolille Suomea. Kiertueella Mäyrää juhlittiin pelaamalla Salapoliisi Mäyrän auttamispeliä kakkukahvien äärellä. Syntymäpäiviä vietettiin niin tuttujen kumppaneiden kuin uusien tuttavuuksien kanssa järjestöissä, lastensuojelulaitoksissa ja kunnissa. Mäyrän synttäreitä ammattilaisille järjestettiin kahdeksalla eri paikkakunnalla, ja yhdet synttärit järjestettiin etänä.

Myös lapset juhlivat Mäyrää eri puolilla Suomea yhteistyökumppaneidemme järjestämissä juhlissa. Lisäksi työntekijät juhlistivat juhlavuotta kotikäyneillä lasten luona. Nuoret kokemusasiantuntijat juhlivat Mäyrää ainakin Tampereen nuorten ryhmässä ja virtuaalisesti Nuorten Turvasataman Discord-serverillä.

Juhlavuonna meillä oli kolme Salapoliisiprosessia eri kumppaneiden kanssa. Uutena kokeiluna oli, että yhdessä Salapoliisipäivässä lapset pääsivät tekemään Salapoliisi Mäyrän videoita Lapsen oikeuksien teemoista yhdessä videotuottaja Aapo Niinisen kanssa. Vuoteen mahtui myös yhdessä Pesäpuun nuorten tiimin kanssa Eksoten alueella toteutettu pilotti, jossa keräsimme systemaattisesti lasten ja työntekijöiden palautetta Salapoliisi Mäyrän auttamispelin ja tehtäväpaketin käytöstä.

Yksi vuoden ehdottomista kohokohdista oli Jotta lapsia kuultaisiin -juhlaseminaari Helsingissä syyskuussa. Juhlaseminaari oli osoitettu kaikille niille aikuisille, jotka kokevat lapsen osallisuuden tärkeänä lastensuojelussa. Mukana olikin suuri joukko niin Salapoliisitoiminnassa aiemmin mukana olleita kuin Salapoliisi Mäyrän maailmasta kiinnostuneita uusia ystäviä. Seminaarissa eri

toimijat saivat esitellä omaa toimintaansa ja siten antaa vinkkejä muille kiinnostuneille. Lisäksi kuulimme joukon puheenvuoroja ja dialogeja, joissa vuorottelivat lastensuojelun kokemusääni sekä asiantuntijoiden ja tutkimuksen näkökulmat. Seminaari teki näkyväksi sen, miten monella tavoin Salapoliisi Mäyrä on saanut vaikuttaa lasten ja ammattilaisten elämään eri puolilla Suomea.

JATKETAAN TYÖTÄ YHDESSÄ JA UNELMOIDAAN SUURIA

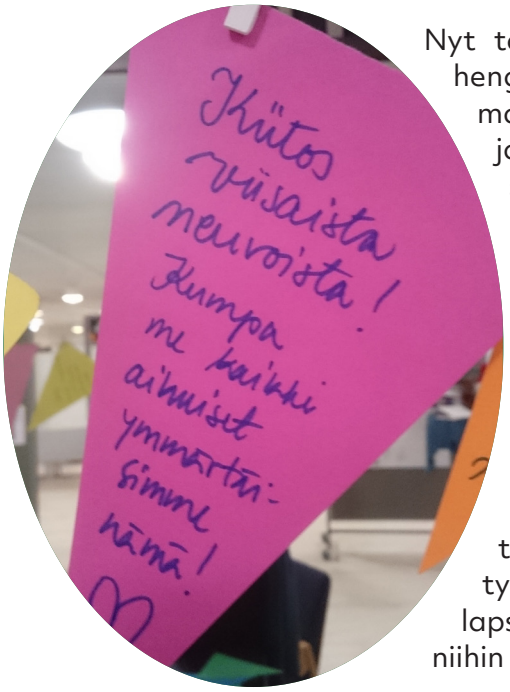

Nyt tätä katsausta kirjoittaessamme melkein hengästyttää, kun katsomme taaksepäin sitä matkaa, jonka olemme yhdessä lasten ja laajan yhteistyökumppaneiden verkoston kanssa kulkeneet, ja missä nyt olemme. Lapset ovat kerta toisensa jälkeen vakuuttaneet meidät siitä, että heillä on halua ja kykyä kertoa, jos meillä aikuisilla vain on halua ja rohkeutta kysyä heiltä. Salapoliisi Mäyrä omana valloittavana persoonanaan on ollut tässä korvaamattomaksi avuksi niin lapsille kuin meille ammattilaisillekin. Auttamalla Mäyrää olemmekin pystyneet sukeltamaan sisälle lukuisiin turvalliseen elämään ja lastensuojeluun liittyviin kysymyksiin ja teemoihin sekä saaneet lapsilta todella arvokkaita ja tärkeitä neuvoja niihin liittyen.

Kohtaamisissa sekä lasten, aikuisten että ammattilaisten kanssa nousee toistuvasti esiin uusia tutkimista ja lasten näkökulmaa kaipaavia asioita. Työlle riittää tarvetta varmasti jatkossakin. Jatketaan työtä yhdessä ja unelmoidaan suuria Salapoliisi Mäyrän seuraaville 10 vuodelle sekä lasten osallisuuden vahvistumiselle.

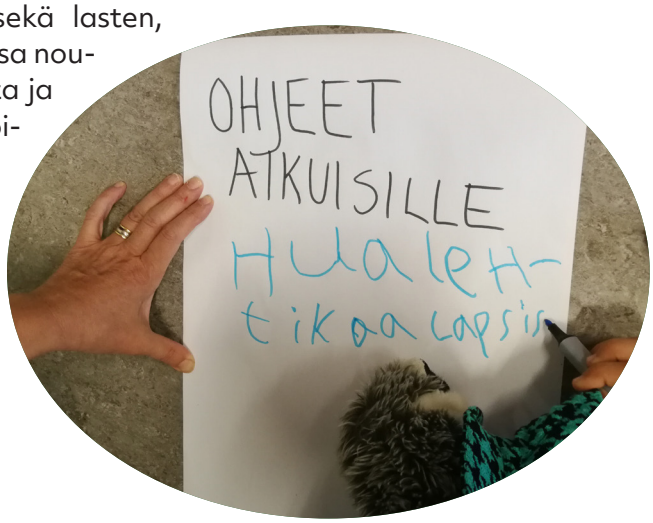

SALAPOLIISITOIMINTA 2012-2022
MÄYRÄN POLKU

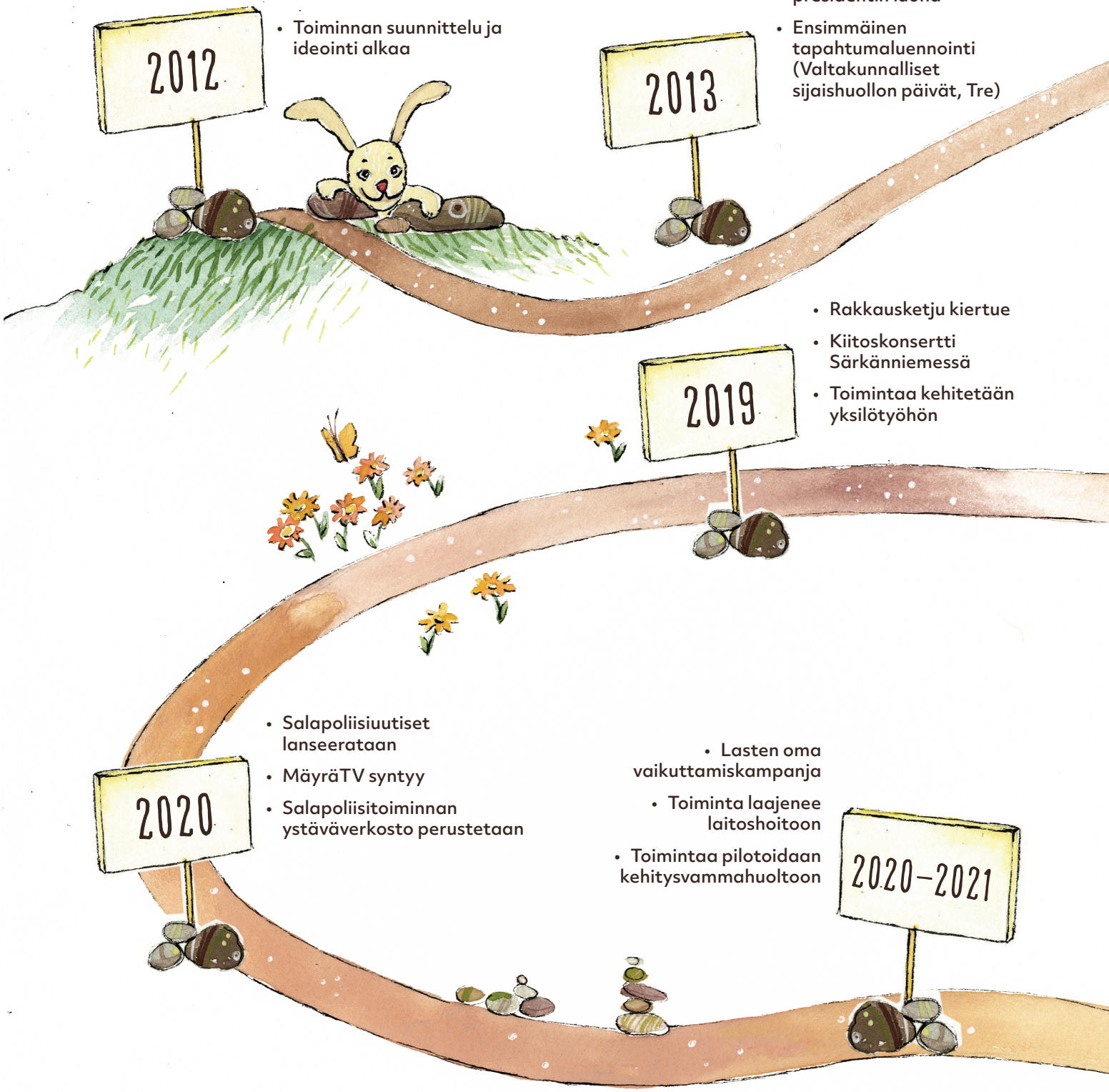

2014

- Lasten läheiset mukaan toimintaan
- Mäyrä matkustaa IFCO:on Irlantiin
- Ensimmäinen gradu
- Ensimmäiset konsultaatiot työn kehittämiseksi avohuoltoon
- Ensimmäinen lasten foorumi=Salapoliisipäivä

2016

- Salapoliisi Mäyrän käsikirja julkaistaan
- Salapoliisitoiminnan opas aikuisille valmistuu

2017

- Ensimmäinen koulutus ammattilaisille
- Salapoliisitoimisto Valtakunnallisilla lastensuojelupäivillä
- Mäyrän käsikirja käännetään ruotsiksi

2018

- Pieni ääni – iso asia -verkosto perustetaan
- Mäyrälle oma YouTube -kanava
- Mäyrän musiikkivideot julkaistaan
- Vuoden lapsuusteko -tunnustus Salapoliiseille
- Mäyrä Ajoissa kotiin -kampanjan suojelijana
- Mäyrä matkustaa Portugaliin Eusarf-konferensiin

2021

- Salapoliisi Mäyrän auttamispeli valmistuu
- Mäyrän käsikirjan uudistettu painos julkaistaan
- Ensimmäinen etä-Salapoliisipäivä

2022

- Salapoliisi Mäyrä 10 vuotta! Juhlavuosi täynnä monenlaisia tapahtumia

MATKA JATKUU →

JÄRJESTETYT SALAPOLIISIPROSESSIT JA MUKANA OLLEET KUMPPANIT:

2013

- Ensimmäinen Salapoliisiryhmä yhteistyössä SOS-lapsikylien kanssa. **Teemat:** Lastensuojelu, sosiaalityöntekijä, turva&turvallisuus, elämän tärkeät asiat, ilo&unelmat
- Salapoliisiryhmä Jyväskylässä yhteistyössä Lapsiasiavaltuutetun toimiston kanssa. **Teemat:** Muutto sijaishuoltopaikkaan, sijoituksen syyt ja sosiaalityöntekijä

2014

- Salapoliisiryhmä Tampereella yhteistyössä Lähemmäs-hankkeen ja Tampereen kaupungin sijais- ja jälkihuollon sosiaaliaseman kanssa. Läheiset mukaan toimintaan. **Teemat:** Lastensuojelu, auttaminen, sosiaalityöntekijä ja elämän tärkeät asiat
- Ensimmäinen Salapoliisipäivä Halikossa yhteistyössä Lähemmäs-hankkeen ja Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön kanssa. **Teemat:** Läheiset, koti ja ikävä

2016

- Salapoliisipäivä Espoossa yhteistyössä Lähemmäs-hankkeen ja Espoon kaupungin perhehoidon kanssa. **Teemat:** Ikävä ja hyvä perhehoito
- Salapoliisipäivä Helsingissä yhteistyössä Lähemmäs-hankkeen ja Helsingin kaupungin perhehoidon kanssa. **Teema:** Ikävä
- Salapoliisiryhmä Helsingissä yhteistyössä Helsingin kaupungin Oulunkylän perhekuntoutuskeskuksen kanssa. **Teema:** Perhekuntoutus
- Lape-hankkeen kärkifoorumi/Salapoliisipäivä Helsingissä yhteistyössä THL:n kanssa. **Teemat:** Lapsen hyvinvointi, turvallisuus ja toimijuus

2017

- Salapoliisi Mäyrä mukana Suomi 100 Yhdessä koettua – Suomi sijoitettujen lasten silmin -kiertueella Tampereella, jossa järjestettiin kaksi Salapoliisipäivää. **Teema:** Koti
- Salapoliisipäivä Tampereella yhteistyössä Pelastakaa Lasten kanssa. **Teema:** Kahdet vanhemmat
- Salapoliisipäivä Turussa yhteistyössä THL:n, Jukka Mäkelän ja Turun perhehoidon kanssa. **Teema:** Turvallisuus ja pelot

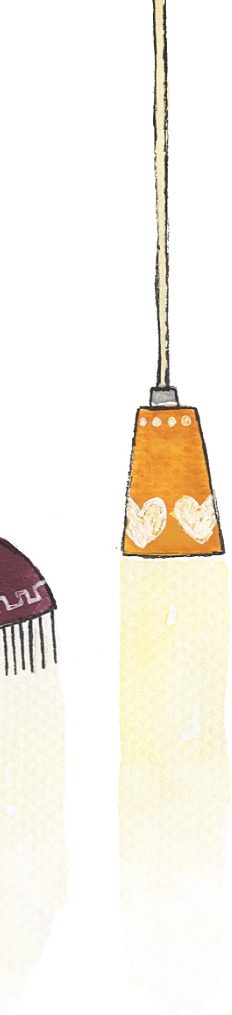

2018

- Salapoliisipäivä Kuopiossa yhteistyössä Pohjois-Savon LAPE-hankkeen kanssa. **Teema:** Turvallinen yhteydenpito
- Salapoliisipäivä Tampereella yhteistyössä Pesäpuun #munperheet -hankkeen ja Tampereen kaupungin sijais- ja jälkihuollon sosiaaliaseman kanssa. **Teema:** Mun perheet
- Salapoliisipäivä Helsingissä yhteistyössä THL:n kanssa. **Teema:** Kouluterveyskyselyn kysymysten kommentointi ja muokkaus

2019

- Salapoliisipäivä Mikkelissä yhteistyössä Essoten kanssa. **Teema:** Rakkaus
- Avoin Salapoliisipäivä Helsingissä. **Teema:** Rakkaus
- Salapoliisipäivä Lahdessa yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa. **Teema:** Hyvä kotikäynti

2020

- Salapoliisipäivä Lappeenrannassa yhteistyössä Eksoten kanssa. **Teema:** Olen tärkeä ja hyvä
- Salapoliisit laitoshoitoon: Salapoliisiryhmä Vihdissä yhteistyössä Humanan kanssa. **Teema:** Turvallinen sijaishuolto

2021

- Salapoliisiryhmän pilotointi kehitysvammahuoltoon yhteistyössä Diakonissalaitos/Rinnekoti-säätiön kanssa. **Teema:** Ilo
- Ensimmäinen etä-Salapoliisipäivä yhteistyössä Pesäpuun läheissijaisvanhemmuuden kehittämistyön kanssa. **Teema:** Läheiset
- Salapoliisipäivä Hangossa yhteistyössä Tuisku Oy:n kanssa. **Teema:** Turvallinen sijaishuolto

2022

- Salapoliisipäivä Lastenkoti Ritvalassa yhteistyössä Pelastakaa Lapset ry:n kanssa. **Teemat:** Tunteet ja miten korjata elämä
- Salapoliisi Mäyrän animaatiotyöpaja yhteistyössä Perhekoti Joikulan kanssa. **Teema:** Lapsen oikeudet
- Salapoliisipäivä Hämeenlinnassa yhteistyössä Monni-hanke ja perhehoitoyksikkö Kanervan kanssa **Teemat:** Lastensuojelupalvelut ja turvallinen perhehoito

JULKAISUT:

Flinck, A., Hipp, T., Luoma, S., Paaso, S-A., Westlund, O. (toim.) 2021 Isätarinat: elämämme isähahmot - sijaishuollossa kasvaneiden lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia ja muistoja. Pesäpuu ry.

Huusko, R. (toim.) 2018. "Sydämessä voi tuntuu ikävä, kun on yksinäistä." Sijaisperheissä asuvien lasten ajatuksia ikävästä. Pesäpuu ry. Toimitettu Laura Linnamaan pro gradun pohjalta. https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/04/Lasten_ajatuksia_ikavasta.pdf

Huusko, R. & Paaso S.-A. 2021. Kun on turvassa tulee kuulluksi ja kohdatuksi. Teoksessa Paasivirta, A. & Väistö, M. (toim.) Pienten lasten turvallinen osallisuus. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu 6/2021 https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/05/lskl-Pienten-lasten-turvallinen-osallisuus.pdf

Huusko, R. & Vario, P. 2020. Dokumentointi lasten kanssa tehtävässä kehittämis- ja vaikuttamistyössä. https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2021/09/Dokumentointi-lasten-kanssa-tehtavassa-kehittamis-ja-vaikuttamistyossa.pdf

Kalliola, S & Paaso, S-A. 2021. "Että välitetään lapsista paljon" – rakkaus ja huolenpito lastensuojelussa. Teoksessa Tulensalo, H., Kalliomeri, R. & Laimio, J. Kohti lapsennäköistä osallisuutta. Pelastakaa lapset ry. https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2021/05/20140644/kohti-lapsen-nakoista-osallisuutta-kirja.pdf

Kalliola, S. & Paaso, S.-A. (toim.) 2021. Lasten oma vaikuttamiskampanja. "Että olisi mahdollisimman hyvä olla lapsien" Pesäpuu ry. https://www.pesapuu.fi/wp-content/uploads/2021/05/Etta-olisi-mahdollisimman-hyva-olla-lapsien.pdf

Kalliola, S. & Paaso, S.-A. 2019. Salapoliisi Mäyrän taika – selvitys Salapoliisitoiminnan vaikutuksista ja edellytyksistä. Pesäpuu ry. https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2019/10/Pesa%CC%88puu_selvitys_SalapoliisiMa%CC%88yra%CC%88n-taika.pdf

Keränen, A.-M. 2018. Salapoliisimenetelmän avulla lasten osallisuutta lisäämässä ja kehittämässä tehostetussa perhetyössä. Laurea-ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/handle/10024/151154

Kotilainen, T. 2018. Salapoliisit perhekuntoutuksessa. Salapoliisit-menetelmän soveltaminen perhekuntoutuksessa. Metropolia Ammattikorkeakoulu. https://www.theseus.fi/handle/10024/143897

Linnamaa, L. 2017. "Sydämessä voi tuntuu ikävä, kun on yksinäistä." Lapsen ikävä perhehoidossa. Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/54400

Oksanen, K. 2017. Salapoliisikerho Mäyrä – Toiminnallisen työmenetelmän kehittäminen Salon kaupungin lastensuojelun avohuoltoon. Turun Ammattikorkeakoulu. https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2018/02/Opinnaytetyo_Katja_Oksanen.pdf

Paaso, S.-A. & Vario, P. (redigerad av.) 2018. Detektiv Maxida Grävlings arbetsbok. Pesäpuu ry.

Paaso, S.-A. & Vario, P. 2017. Lapset lastensuojelua kehittämässä. Salapoliisitoiminnan opas aikuisille. Pesäpuu ry.

Paaso, S.-A. & Vario, P. (toim.) 2021. Salapoliisi Mäyrän ja mun elämä – lapsen oma elämäntarinakirja. Pesäpuu ry.

Savioja, M. 2019. "Se on kaikkein viisain ääni, mikä täällä kuuluu": Salapoliisitoiminnan ohjaajien käsityksiä lapsen asiantuntijuudesta. Tampereen yliopisto. https://trepo.tuni.fi/handle/10024/118292

Törrönen, M., Kalliola, S. & Paaso, S.-A. 2022 "A democratic learning process: When young children under 12 years of age in child welfare services express their wishes for participation." http://doi.org/10.1111/chso.12649

Vario, P. 2014. "Lastensuojelussa on kyse siitä, että lapsilla on hyvä olla." Kokemusasiantuntijalapset hyvinvointia ja lastensuojelua tutkimassa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/43776

LASTEN KANSSA TUOTETTUJA OHJEISTUKSIA JA JULISTEITA:

Lasten laatusuositukset perhehoitoon

Turvallisen lastensuojelun perhehoidon teesit

Turvallisen yhteydenpidon ohjeita aikuisille

Kotikäyntiohjeet työntekijöille

Rakkausohjeet aikuisille

Ikävänhelpotusohjeet aikuisille

Tärkeiden asioiden muistilista

SALAPOLIISIUUTISET:

1/2020 Olen hyvä ja tärkeä – Salapoliisi Mäyrä vieraili Lappeenrannassa

2/2020 Mikä auttaa ja tekee iloiseksi? – Salapoliisi Mäyrä innostui lasten ideoista

3/2020 Turvallinen sijaishuolto – Salapoliisi Mäyrä Puolenhehtaarin metsässä

1/2021 Salapoliisi Mäyrä iloa ja naurua etsimässä

2/2021 Salapoliisi Mäyrä ja läheissijaisperheeseen muuttaminen

2/2021 Detective Badger and moving into kinship care (Detective News in English)

3/2021 Turvallinen asuinpaikka – Salapoliisi Mäyrä Hangossa

1/2022 Tärkeät tunteet: ilo, suru ja viha – Salapoliisi Mäyrä Vääksyssä

2/2022 Huolenpito ja turvallisuus – Salapoliisi Mäyrä sai uusia kavereita Joikulan perhekodissa

1/2023 Millaista on hyvä lastensuojelu? – Salapoliisi Mäyrä Kanta-Hämeessä

OHJEET YKSILÖTYÖHÖN:

Ota Salapoliisi Mäyrä työpariksi lasten tapaamisiin:

Aikuisten esite

Esite lapselle

UUTISIA JA ARTIKKELEITA:

Lapset lastensuojelua tutkimassa, Pesäpuun lehti 2/2013

Presidentti Niinistö tapasi salapoliiseja Mäntyniemessä, Tasavallan presidentin uutinen 29.1.2014

Pienet kokemusasiantuntijat kaipaavat aikuiselta turvaa ja huolenpitoa, Pesäpuun lehti 1/2014

Salapoliisien ja Sherlockien tutkimuksia Tampereella, Pesäpuun lehti 2/2014

”Lastensuojelussa on kyse siitä, että lapsilla on hyvä olla”, Pesäpuun lehti 2/2014

Salapoliisikerho tuo pienet lapset lastensuojelun kehittämiseen, Lapsiasia -sivuston uutinen 28.5.2014

Salapoliisit tutkivat lastensuojelua, Perhehoito 6/2014

Ikävä on iso asia lastensuojelussa, Pesäpuun lehti 1/2015

Sijaishuollossa oleville lapsille tueksi tabletteja, Turun Sanomat 26.2.2018

Lapsi kertoo, kun aikuinen osaa kysyä, Lapsemme-lehti 4/2018

Turvallisuus tuntuu sydämessä, Perhehoito 4/2018

Lapset kehittämässä parempaa lastensuojelua – Salapoliisi Mäyrän musiikkivideo tekee näkyväksi pienten kanssa tehtävää vaikuttamistyötä, STT info 29.8.2018

Lapsen ääni kuuluviin leikin avulla, Lupa auttaa! -sivusto 21.11.2018

Mäyräkerho kokoontui ensi kertaa Oulun lapsikylässä, SOS-lapsikylän uutinen 1.7.2019

Salapoliisiuutiset kertoo Salapoliisi Mäyrän seikkailuista Puolenhehtaarin Metsässä, Humanan uutinen 21.12.2020

Salapoliisi Mäyrä ja Kirahvi Mainio oppaina lasten ajatusten ja kokemusten avaamisessa, Yhteiset Lapsemme 1/2021

Kaveritaitoja ja tunteiden sanoittamista uudella tavalla, Rinnekoti 5/2021

Lasten ajatuksia lastensuojelusta, HS Lasten uutiset 26.5.2021

Salapoliisi Mäyrä mukana kuntavaalipaneelissa, HS Lasten uutiset 12.2.2021

Eetu alkoi kehittää lastensuojelua jo 9-vuotiaana, Lapsen maailma 10/2022

Mäyrä auttaa avautumaan, Perhehoito 5/2022

Someteatteri #koronankohottamat esittää: 17. Kosketus: Mäyrän koti https://www.youtube.com/watch?v=g8IGNHGGFps

Puun juurella -osallisuuspodcast jakso 2. Lasten kokemusasiantuntijuus (2020)

Salapoliisitoiminta 10 vuotta! -Twitter-kampanjan koonti Salapoliisi Mäyrä maailmaa muuttamassa, Pesäpuun uutinen 9.5.2022

SALAPOLIISITOIMINTAAN LIITTYVIÄ BLOGITEKSTEJÄ:

Jokaisen lapsen pitää saada kokea olevansa Arvokas 09/2017

Potkaisiko meitä arpaonni? 02/2018

Lapset Salapoliiseina ja asiantuntijoina Pohjois-Savossa 10/2018 (Lape Pohjois-Savo)

PERHEHOIDON BLOGI: Lapset ja nuoret saivat vertaistukea ja jakoivat kokemusasiantuntijuutta kesäisellä päiväleirillä 06/2018 (Familiar)

Salapoliisi Mäyrä ja kuulevat korvat 08/2018

Ihmekone 10/2018

Lasten ajatuksia kuulemassa 04/2019 (Yhteiset lapsemme)

Osallisuuden haasteet eivät ole lapsista lähtöisin 01/2020

Osallisuustyöryhmissä syntyy aktiivisia toimijoita 03/2020 (SOS-lapsikylä)

Kun on turvassa, tulee kuulluksi ja kohdatuksi, 08/2020 (LSKL)

Haetaan kilttejä sossuja, jotka tykkäävät lapsista – lapset sosiaalityöntekijöitä rekrytoimassa 12/2020

Sosiaalityöntekijä salapoliisihommissa – Lasta kuulemassa 06/2021 (Nuorten Ystävät)

Maailman parantaja 12/2021

Jotta lapsia kuultaisiin – Meistä jokainen voi olla karismaattinen lapsia kuuleva ammattilainen 02/2022

Salapoliisitoiminta 10 – Lasten osallisuuden äärellä jo 10 vuotta 12/2022

MÄYRÄTV:N JAKSOT:

Salapoliisi Mäyrä kutsuu lapsia auttamaan

Lapset auttoivat Mäyrää 1/2

Lapset auttoivat Mäyrää 2/2

Minkälaiset juhlat olisi kivat?

Salapoliisi Mäyrän juhlat

Minkälaisia unelmia Mäyrällä voisi olla?

Mitä Salapoliisi Mäyrä miettii. Mistä hän unelmoi?

Miksi muutitte sijaisperheeseen?

Minkälaisissa sijaisperheissä asuitte?

Minkälaista teillä oli koulussa?

Onko teillä ollut kavereita?

Suomen Tasavallan presidentin viesti Mäyrälle ja lapsille

Maxida TV (Grävlings TV avsnitt på svenska)

MUUT SALAPOLIISI MÄYRÄN VIDEOT:

Salapoliisi Mäyrä esittäytyy
Salapoliisi Mäyrän laulu
Detektiv Maxidas sång
The Song of The Detective Badger
Tärkeiden asioiden laulu
The Song Of Really Important Things
Salapoliisi Mäyrä – Laulu ikävästä
Salapoliisi Mäyrä- Laulu rakkaudesta

Salapoliisi Mäyrän juhlakonsertti Särkänniemessä 8/2019

Lasten ajatuksia rakkaudesta
Lapset kertovat: Mitä on turvallisuus?
Koska sitten ne tietää, että me ollaan tärkeitä.

Mitä tarkoittaa, että pidetään lapsesta huolta?
Mitä tarkoittaa, että on turvallinen olo?

LASTEN OSALLISUUDEN UUTISKIRJEET:

Uutiskirje 2017
Uutiskirje 2018
Uutiskirje 2019
Uutiskirje 2020

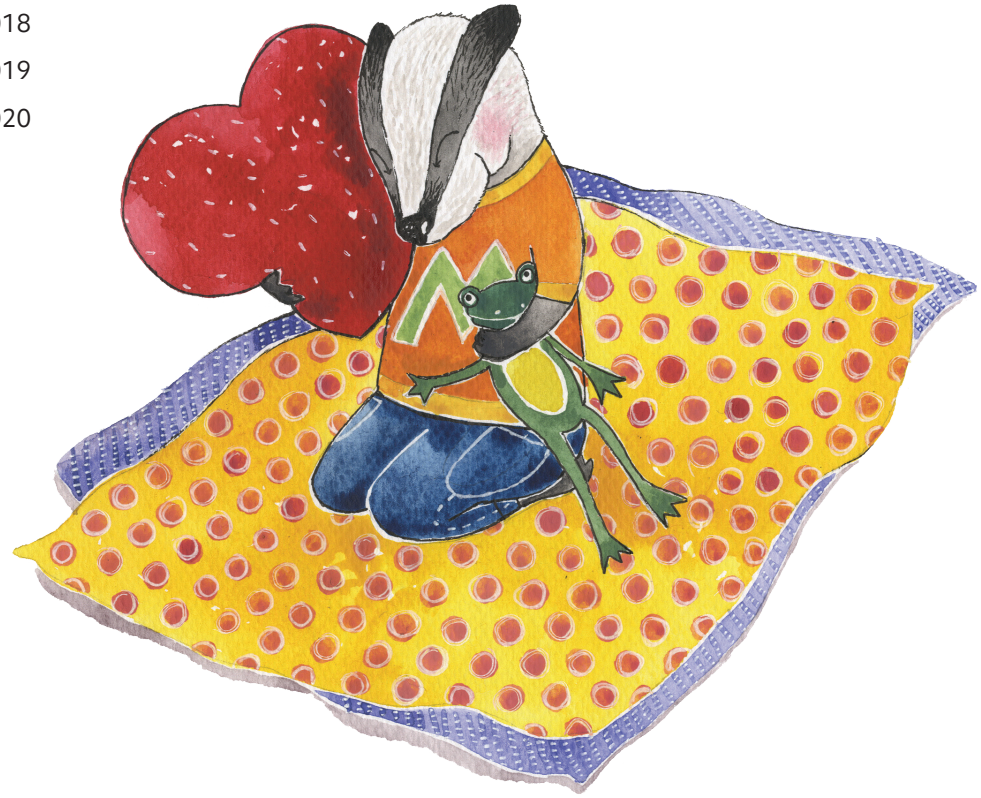

SALAPOLIISITOIMINNASSA TUOTETUT TUOTTEET OVAT TILATTAVISSA PESÄPUUN VERKKOKAUPASTA:

Salapoliisi Mäyrä -käsinukke
Salapoliisi Mäyrän muistipeli
Salapoliisi Mäyrän auttamispeli
Salapoliisi Mäyrän ja mun elämä – lapsen oma elämäntarinakirja
Detektiv Maxida Grävlings arbetsbok för barn om barnskyddet
Salapoliisi Mäyrän tehtäväpaketti – materiaalia lasten tapaamisiin
Salapoliisitoiminnan opas aikuisille
I love Mäyrä -rintanappi (suomeksi ja ruotsiksi)
Salapoliisi Mäyrä -kangaskassit
Salapoliisi Mäyrä -t-paidat lapsille
T-paita Salapoliisi Mäyrä -käsinukelle
Salapoliisi Mäyrä-aiheiset postikortit
Salapoliisi Mäyrän heijastin

SALAPOLIISITOIMINNASSA VUOSINA 2012-2022 MUKANA OLLEET PESÄPUUN LASTEN TIIMIN TYÖNTEKIJÄT:

Riikka Huusko
Susanna Kalliola
Katriina Nokireki
Sari-Anne Paaso
Sari Saaristo
Hanna Särkiö
Pipsa Vario

LUE LISÄÄ SALAPOLIISITOIMINNASTA:

https://pesapuu.fi/toiminta/lapset-ja-nuoret-kehittajina/lapset/